

Az év galambfajtája: a debreceni pergő

Anatómiai elmélkedések a debreceni pergőhöz

A drunter und drüber vagyis a „mindenfélé” Dieter Fliedner által vezetett rovatból.

Ezzel a címmel fejt ki tanulmányában a művész a fajtáról, a fajta-leírásról, a standard képekről és az ideálrajzokról kialakult véleményét. A szerző gondolatait a magyarul olvasóknak is ajánlja a fordítás készítője Rohringer István.

Debreciner Roller – Magyarországon debreceni pergő a kelet-magyarországi városból, Debrecenből és vidékéről származik. A terület nincs messze Románia határától, és már régóta otthona számos magas repülő és pergőfajta tenyésztőinek.

Az egykoron „játékstílusában” különböző röpgalamb, hasonlóan az orosz alakgalambokhoz ejtetten hordó evezőivel tenyésztve 1961 óta elismerten önálló fajta.

Ezért ünnepli a Magyar Fajtaklub 2013. decemberében fennállásának 90. Jubileumát, a fajta Európa Kiállításával.

Találkozásom ezzel a galambfajtával 2001-hez egy VDT kiállításához kötődik, mely Lipcsében volt. Ott ismerhettem meg a magyar debreceni tenyésztők mentorát, dr. Szücs Lajos urat, akit megtanultam becsülni, szakmailag nagyra értékelni. Dr. Szücs élt az alkalommal és néhány érdeklődő német bírálónak, közöttük e sorok írójának is és elmagyarázta a fajta fő jellegvonásait és a finomságait. Nekem, mint ennek az írásnak a szerzőjének tehát módom van az egykor hallottakat értekezésemben egybefonni.

Kezdve a fő jellemzőkkel:

A debreceni pergő közepes nagyságú galamb testtartásában egy az alakkeringők közül. A terminus vagyis a kifejezés „alakkeringő” a parlagi galamb állásától eltérő külső megjelenésre vonatkozik. A legmarkánsabb, legszembeötlőbb a széles, legkevesebb 14 kormánytollból álló farok, lazán legyezőszerűen a talajtól 45-60°-ban emelten tartva. A farok-

szélesség a mellszélességet mindkét oldalon megközelítőleg egy centiméterrel haladja túl. A kormánytollaknak széleseeknek kell lenniük és lehetőleg ugyanolyan fejlett tollzászlókból álljanak. Az egyes kormánytollak csévéje a tolltűszőben ül.

A bőrcsőben (tolltűsző) rögzül a testbehez a tollgerinc, ami a fartő izomzatába ágyazott.

A magasabb kormánytoll szám – a normál 12-vel ellentétben – a zsírszói-farktömirigy visszafejlődését vagy a teljes eltűnését eredményezi. Ellenben a farktői izomzat jelentősen megerősödik. Általában a kormánytollak számának 1/3-os növekedéséhez nagyobb izomtömeg szükséges.

Előfordulnak 18-at meghaladó számú kormánytollból álló farkak, de ezzel gyakorta feltűnően rendezetlen tolltűszők járnak a farktőizomzatában. Ebben az esetben a cserépszerűen egymásra illeszkedő tollak zavarják egymást, és beáll a nemkívánatos „lapozódás” az egyébként korrekt és enyhén boltozott farok ívét megzavaróan.

A pávagalamb farizomzatának fényképe

A debreceni pergő háta relative (viszonylag) rövid, legalábbis azzá teszi az emelten hordott farok és a mélyen tartott evezőtollak hatása. Minden esetre egy kissé lazítja a testét ennek az „alakkeringőnek” a normálhoz – vagyis a parlagi galambéhoz viszonyítottan. A gerincoszlop hátcsigolyái (a háti görbülete) ideális esetben enyhén belső íves (konkáv)

Konkáv hátvonal, alak keringő

amiből a fajtára jellemző harmonikus nyak – hát – farokvonal kialakul. Azoknak a galambfajtáknak az esetében, amelyeknek konvex a hátvonal,

Konvex hátvonal, parlagi galamb

nala ott szögletes átmenettel megy a hát a farok vonalába.

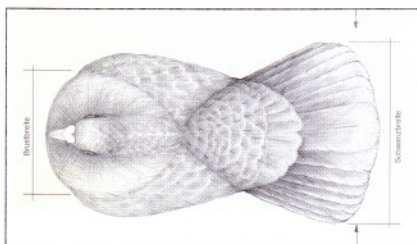

Debreceni pergő vörös, kiállítója: J. L. Frindel

A puha, mégis szorosan felfekvő tollazat a tenyésztő számára azonnal felismerhető. Az anatómiai alapok a tollazat alatt találhatók, ezért erre a tenyésztés során is mindig figyelni (gondolni) kellene. Amint a szövegben említettük a d.p. szárnyvezetőit ejtő (ejtett szárnyú) galambfajta. Galambtenyésztők körében gyakran beszélnek „lógósszárnnyú” galambról. Ezt a két kifejezést nem szabad felcserélni, mert az ejtett szárnynak semmi köze a lógó szárnyhoz, hiszen esetünkben nem az egész szárny lóg, hanem csak az evezőtollak ejtettek. Ez a téves meghatározás sajnos a szakirodalomban is elterjedt, még magában a német fajtaleíró könyvben is megtalálható. Az embernek egyszer meg kell néznie ezeket a galambokat udvarlás – násztánc közben, akkor kap némi fogalmat a „feszítéről”, mely éppen az ejtetten tartott evezők ellenére az egész testben megvan. Alaphelyzetben a talajon lazán a fark alatt hordottak lesznek az evezők. Ehhez a laza kézevezők gerincének a talajjal párhuzamosnak kell lenniük. A szárnyhegyek ideális esetben érintkeznek. Ez a törzs elvékonyodásából következhet, mert a hát a fark irányába keskenyedő. A valóságban ezért az erősen fejlett mellizomzat és a relatívan széles mell a felelősek. Természetesen kellenek hozzá az ejtetten hordott evezők is, mert a szárnyak csak a puha üleptollazat után irányulnak befelé.

Aktuális standardkép

Méretezett felülnézeti kép

A galamb állása az egyes lábszárcsontok hosszából, illetve azok szögállásából ered. Az alakkeringők ideális esetben (normál esetben) 90-120° közötti mértékkel rendelkeznek. Amikor az ideálisról beszélünk, akkor a szerző a keringő galambok csoportjában szokásoshoz viszonyít. A lábszárcsontok hosszának összehasonlítása és a szögállásuk a szirti galambéval, csak a parlagi galambéval és egyes színes galambokéval lehetséges.

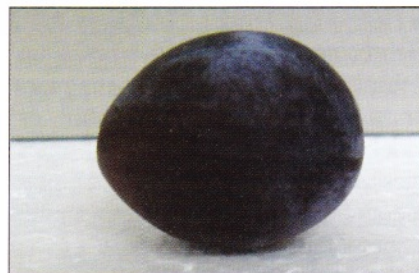

A Die Gestalt der Taube – a galambok alakja c. könyv 123. ábrája

A képen magas állású postagalamb szögben egy magasállású begyes galamb. A sokalakúság a galambjainknál és különböző hosszúságú lábszárcsontjaik, illetve azok állásszöge igen sokféle (változatos) megjelenést eredményeznek. A debreceni pergő lábai az előírás szerinti leírásban csak a csüd és az ujjak tollazott részeiben láthatók. A csüd hossza a parlagi galambéval közel megegyező. A csüdek a tollazottságuk miatt rövidebbnek tűnnek, mint amilyenek valójában. Erre az ejtetten hordott szárnyvezetők optikailag is ráerősítenek. A szélső ujjak tollai nem lehetnek másfél – két centiméternél hosszabbak, de hátra-

felé hajlók úgy, hogy ívelésükkel egy zárt harangformát alakítsanak ki. (Lásd árnyalatos alulnézeti kép)

A fej a német fajtaleíró könyv meghatározása szerint „hosszasan kerek (nyújtott) a homlok enyhén domborodó és simának kívánatos. Ezen a helyen a szerző ismét csak Dr. Szücs Lajost kívánja idézni, aki a fejformát egy oldalán fekvő szilvához hasonlította, mint megfogható képhez. Lipcsében heves viták származtak ebből, mert Németországban számos különböző fajta szilva létezik.

Az író a következő nyári magyarországi kirándulás során kapott magyarázatot, mert a bugaci pusztában növő szilvafák gyümölcsei egyértelművé tették ezt a hasonlatot. A gyümölcs alakja folyamatosan domborodó külső ívű, erre utalt Dr. Szücs. Sem nem meredek homlok, sem nem lapos fejtető nem kívánatos.

A közepesen hosszú csőr egy nem túl széles homlokkal folytatódik, miközben találkozásuk enyhe törést (tompaszöget) mutat. A csőrdudorok simák és enyhén porozottak.

A fej kontúrvonala a tarkójával és a torok kikerekítéssel harmonikus ívben folytatódik, a nem túl erős nyak hátsó- illetve az első élében.

A debreceni pergőnek gazdag színpalettáját a szerző e helyen nem kívánja részletezni. Inkább a fajtaleírás más egyéb vonatkozásait és a standard meghatározásait fogja megvilágítani. A magyar galambtenyésztők szövetsége 2012-ben a galambfajtáikról könyv formájában gyűjteményt adott ki. Ez a könyv felépítésében olyan, mint a német fajtaleíró könyv csak a fajták képei színes fényképek – fotók.

A szerző most kísérletet szeretne tenni mindkét munka vonatkozásában az eltérő illusztrációk előnyeinek és hátrányainak bemutatásával. Egy fajtaleírásnak (standard) az állatte-

nyésztésben mindig meg kell határozni a fajta mintaképét. Az állattenyésztés természetesen nem merev állapot, hanem a változásoknak és a formálódásoknak lenyomata. Ezért a standardokat (szabvány leírásokat) hosszabb vagy rövidebb időközönként a mindenkori állapothoz kell igazítani. Ezzel összefüggésben az új tudományos ismereteket át kell tekinteni úgy a genetikailag eltérőket, mind az anatómiai vonatkozásúakat. Egy standardnak annyira megfontoltnak és körültekintőnek kell lennie, hogy alkalmazása az állatok számára semmilyen negatív következményekkel ne járhasson. Az állatvédelemmel kapcsolatos kérdések ne akkor kerüljenek szóba, amikor az egyes külső jegyek változása sokasodik, sokkal inkább azok határát kellene vizsgálni az állatra, mint egysegre vonatkoztatva.

Ezért egy standard kép nem megerősítő hatású, hanem sokkal több lehet a negatív befolyása, még akkor is, ha ez csak egy pillanatnyi állapotot mutat, akkor is, ha megvalósítására ugyan törekszünk, de még el nem értük, akkor is annak minden részletében anatómiailag megvalósíthatónak kell lennie.

Éppen ezért, a fénykép, amely nem művi, egy realitás leképzése a már meglevőnek, a jelenlegi állapotnak. A fotó ritka esetben felel meg minden részletében a megadott standard szövegben megfogalmazottaknak. De ez nem is feladata egy fényképnek, sokkal inkább az összbenyomás közvetítése a szemlélő számára.

Egy állat szakmai bírálatához, annak minden sajátosságának a standard szöveggel történő összehasonlításához egy fénykép nem alkalmas.

Minden kísérlet arra, hogy különböző fénykép korrigáló programokkal feljavítsuk a részleteket, majd végül a fajtaleírásnak megfelelővé alakítsuk az összképet a szerző álláspontja szerint zátonyra juttat. Ez a fontos munka csak egy tudományos rajzoló feladata lehet, aki anatómiailag képzett, a szakmai dolgokhoz értő és rajzban azokat megjeleníteni képes. Ezzel összefüggésben szeretne a szerző egy félreértésre rámutatni, ezt egyszer tisztázni kell.

Egy standard kép nem az és nem is szabad, hogy művészi alkotás legyen.

Sokkal inkább úgy kezelendő, mint egy tudományos illusztráció. Ez egy személtető ábra egy szöveghez. Bár számos művészi illusztráció is van, melyek csak „széljegyzetek” kell maradjanak.

Másodlagos fontosságú pont az alkalmazandó rajztechnika. A tudományos publikációkban éppúgy, mint az ismeretterjesztő értekezésekben a nyomtathatóság érdekében az árnyalatos rajztechnikával készítik az ábrázolásokat. Ez mégsem egyszerűen fekete-fehér rajz, hanem a fekete és a fehér közötti árnyalatok felhasználásával készülő munka. A technika igen magas szintű szemléltetést tesz lehetővé. Plasztikus formai összefüggéseket képes a legteljesebben előállítani anélkül, hogy a szemet a színek irányítanák. A szerző a jövőben egyes fajtaleírásokhoz kombinált kép készítését képzi el, egy színes élőállat fényképe és egy árnyalatos technikával megvalósult rajz, mint tudományos illusztráció segítségével.

A fajtaleírás az a szabvány szöveg, amely a legnagyobb jelentőséggel bír. Tehát a fajtákat meghatározó szövegekben majd sokkal több különlegesség leírása válik szükségessé. A sokoldalúság és a különböző kifejezőmód nem hagynak lehetőséget egy steril és egységes ábrázoláshoz.

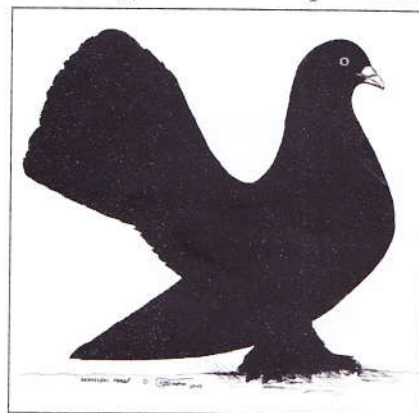
Egyébként ezek a megközelítések számos német fajtaklubnál gyakorlattá válnak. A fajtaklubok standard képei mellett létezik a standard szövegének felhasználásával kialakított kivonat egy magyarázat, amelyet egyes bírálók tevékenységük során használnak. Miként marad meg akkor a bírálói munka befolyásolatlansága, neutralitása?

És miként viszonyul ehhez az úgynevezett „általános” bíráló, akinek csak az ÉRVÉNYES fajtaleírás szerint kell bírálnia? Ezek a felvetődő kérdések, melyeket fel kell tenni és meg is kell válaszolni annak érdekében, hogy a bírálat a passzióból kiállító és a profi galambtenyésztők szemében is hiteles maradjon.

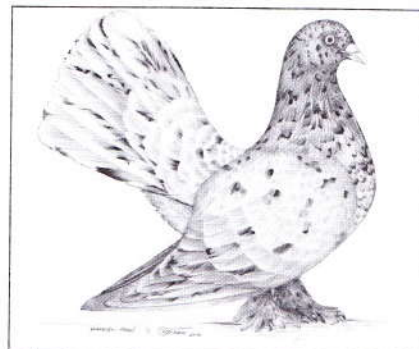
A szerző a debreceni pergő egyes félreérthető standard pontjait veszi példának és megpróbálja a tényleges valóságot bemutatni.

Kérem, engedjék meg, hogy egy merész kísérletben bemutassam észrevételeimet. Az alábbiakban három debreceni pergő illusztrációt láthatnak.

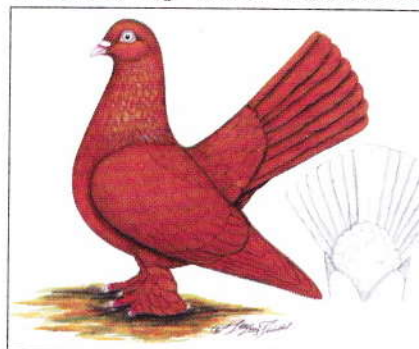
Melyik kép az, amelyik az ÖSSZBENYOMÁST a leggyorsabban megfogja? „Összbenyomás: közepes nagyságú galamb, széles mellel és rövid háttal, ejtetten tartott szárnyakkal, emelten hordott farokkal.” (Német fajtaleíró könyv, debreceni pergő szövegezése). Nyugodt és zavartalan szemlélődés után a szerző egyértelműen biztos abban, hogy az 1. számú kép a sziluett

az összbenyomás követelményeit a leggyorsabban és legbiztosabban közvetíti. A 2 számú kép az árnyalatos

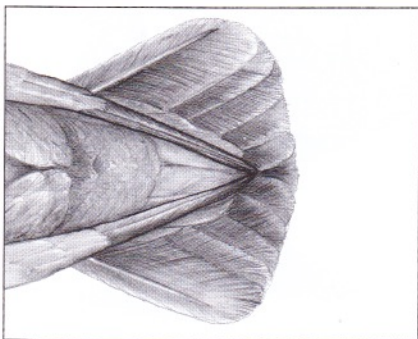
rajz, amelyet a tenyésztők által megadottak szerint készített a szerző. A 3. számú kép színes melléklet az

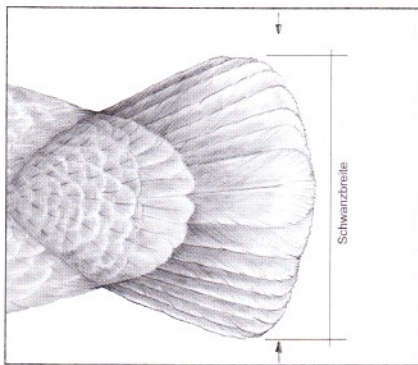
érvényes BDRG fajtaleíró könyvből. A

kis játékos kísérlet a következő: az emberek az összbemutató megítéléséhez nem igényelnek színes művészi képeket. A sziluett a leggyorsabban és a legbiztosabban felismerhető. Egy készre munkált árnyalatos rajz szolgálja a fajtaleírás egyedi meghatározásainak közvetítését. Ez egy vizuális megjelenítés, mely lehetőséget ad a részletek bemutatására a tollazat rajzaitól a finomságokig.

A bonyolult formai összefüggéseket – mint azt önök a galambfajták számos csoportja esetén megfigyelheték – a fajtaleírásokban megfogalmazottaknak megfelelő részletrajzokkal lehet alátámasztani.

Alulnézeti kép

Felülnézeti kép

Ezek a megközelítések egyébként nem a szerző találmányai. A vonatkozó madártani és növénytani szakirodalomban igen sikeresen követik ezt az elvet.

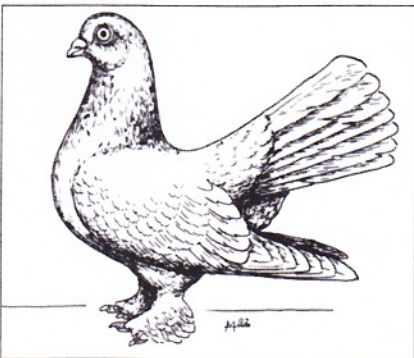
Hogy milyen problémákat okozhat az, ha egy standardrajz nem egyező a standard szövegével, az a debreceni pergő német fajtaleírásában jól látható.

A fajtajegyek címszó alatt a hát pozícióban írt: „rövid, enyhén lejtő, a farok alapjában erősen elvékonyodó, a farokkal íves vonalat képező.”

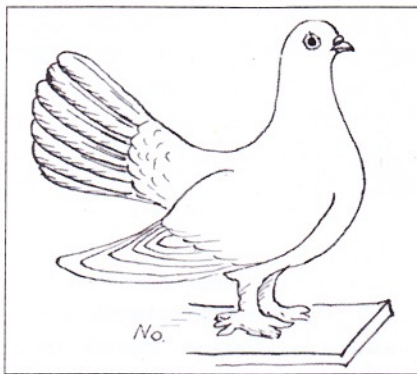
Nézzünk a standard képre, annak oldalnézetére. Feltűnik, hogy a test (törzs) a

pozíció ellenére rövidülés látszata nélkül, kivehetően túl rövidre sikerült. Nem jellemző a megjelenített szárnytartás. A pajzs felső részében túl keskenyre rajzolt. A felkar és főleg az alkar csontjai a singesonttal és az orsócsont ennél fogva túl rövid.

Ennek okán előáll egy teljes mértékig nem kívánatos szárnytartás. Ha a rajzoló a szárnyakat a honi standardban kívánt „a talajjal párhuzamos”-ként rajzolta volna, akkor a következő probléma azonnal előtűnt volna. Ez a galamb túl magas (állású). Ezzel a problémával küzdött a BDRG standard 1992-es kiadásának rajzolója éppen úgy, mint a legutóbbi DDR standard kiadás rajzolója is.

Ideálkép 1992. BDRG

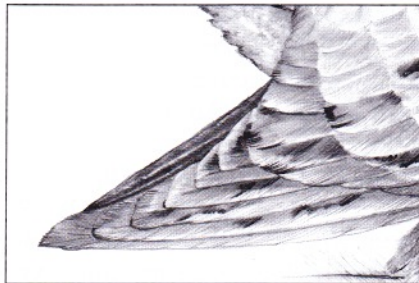

DDR fajtagyűjtemény

Ezen nem segítenek a részletrajzok sem. A hibás alapot a részletezés még nyilvánvalóbbá teszi.

A mintakép a BDRG standard gyűjteményében már 11 éve változtatás nélküli maradt, egy részletrajzzal kibővítvé. Látható a hát – farok rész felülnézetből. Itt nyilvánul meg az együttes dilemma. Ez a részletrajz határozottan az ellenkezőjét mutatja, mint ami a szövegben áll. A szabvány szövege a hát esetéről a következőket írja: „a farok tövéig erősen elvékonyo-

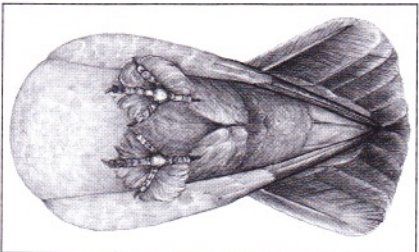
dó” ez pontos ellentétként jelenik meg. A mell ennél fogva vékony (szűk) a hát kiszélesedő a farokig. Ez esetben a szárnyak kifutása egymás melletti, szemben a magyar szövegben írt „egymást érintő” szárnyvégekkel, ami

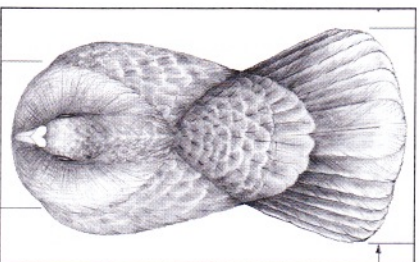
a test határozott vékonyodását jelentené.

A következő ellentmondásos részlet a farok „legező”-ben van. A szülőhaza fajtaleírása lehetőséget ad a farok szélességére. A farok szélességnek e szerint a mellszélességét balról és jobbról is mintegy egy-egy centiméterrel meg kell haladnia. A részletrajzot balról-jobbról nézve ez éppen testszélességnyi!

Ezek alapján melyik tenyésztő, melyik szakelőadó és melyik bíráló tud a kép szerinti és szakmailag helyes tenyésztést, illetve bírálói munkát végezni?

Alulnézeti rajz

Látszati kép felülről

Nem jött még el az idő ezt a problémát átgondolni? – és végül status quo-t találni? A szerző reméli, hogy értekezésével adott egy kis lökést a sürgetően fontos beszélgetések lefolytatásához. Egy felnövekvő generáció galamb kedvelői ezért hálásak lesznek.

Dieter M. Fliedner